

УДК 336.22

Сидоренко Р.В., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ВПЛИВ ЗМІН СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ, ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ НА РОЗВИТОК СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

У статті проаналізовано ефективність вітчизняної спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності для суб'єктів малого підприємництва. На основі проведених досліджень виявлені головні існуючі проблеми цієї системи та запропоновані шляхи щодо її покращення та вдосконалення.

Ключові слова: суб'єкт малого підприємництва, спрощена система оподаткування, обліку та звітності, єдиний податок, фізична особа-підприємець.

Sydorenko R.

EFFECT OF CHANGES SIMPLIFIED TAXATION, ACCOUNTING AND REPORTING TO DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESSES

Effective functioning of small business plays an important role in the economy of any country. Its development makes it possible to provide the population with new jobs, quickly introduce new developments in the production of science and technology, increase revenue and funds of various levels and so on.

One of the main objectives of tax reform, which is being held in the country should be the creation of such a system of taxation, accounting and reporting of small businesses, which would stimulate the creation of new small businesses and their development to expand operations and increase its volume.

The study of the main objectives and economic substance of the taxation of small businesses was engaged in many local scientists, but in terms of reforming the existing simplified taxation system creates new opportunities for improving, simplifying operations and improving efficiency.

Exploring existing in Ukraine simplified taxation, accounting and reporting scholars have drawn attention to many mistakes in its creation and "improvement" and shortcomings in its actual implementation in practice of the entity.

The main shortcomings of the existing system called long term for which no single tax revisions size, great opportunities for abuse on the reduction of tax payments, a significant number of reports required to offer an entrepreneur, limiting the maximum income entrepreneurs who lack some connection between the presence of groups and the size and the amount of income tax liabilities (fixed amount of single tax groups 1 and 2), etc.

In addition, analyzing the international experience of creation and effective operation of such systems, scientists have noted some areas of interaction between the state and businesses which, so far, do not pay attention legislation. Principal among these is called lowering the current rates of income tax and value added tax.

Making changes to Section XIV of the Tax Code of Ukraine "Special tax regimes" legislators declared the main objectives of simplification and ease of single tax payers, reducing control of tax authorities, increasing the attractiveness of opening their own business and so on. However, in practice it actually came somewhat as planned.

Reducing the number of groups of single tax payers from 6 to 4 (actually three since 4th group of single tax payers were businesses that still pay the fixed agricultural tax), on which attention was focused, significant positive changes were brought. There was only a certain consolidation of existing groups. Thus, in one group (3rd) joined all natural and legal persons who were previously part of the 4 groups.

One of the important problems, which have still not drawn enough attention, is the legalization of all workers employed in business single tax payer. You must create a system that provides certain benefits or discounts on taxes by increasing the number of employees. This should encourage the manager (owner, entrepreneur) to reflect the actual number of workers engaged in work and, respectively, to pay for their contributions to social insurance funds.

Keywords: small businesses, simplified system of taxation, accounting and reporting, single tax, individual entrepreneur.

Сидоренко Р.В.

ВЛИЯНИЕ ИЗМЕНЕНИЙ УПРОЩЕННОЙ СИСТЕМЫ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ, УЧЕТА И ОТЧЕТНОСТИ НА РАЗВИТИЕ СУБЪЕКТОВ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

В статье проанализирована эффективность отечественной упрощенной системы налогообложения, учета и отчетности для субъектов малого предпринимательства. На основе проведенных исследований выявлены главные существующие проблемы этой системы и предложены пути по ее улучшению и совершенствованию.

Ключевые слова: субъект малого предпринимательства, упрощенная система налогообложения, учета и отчетности, единый налог, физическое лицо-предприниматель.

Постановка проблеми і її зв'язок з її важливими науковими або практичними завданнями. Ефективне функціонування малого бізнесу відіграє важливу роль в економіці будь-якої країни. Його розвиток дає змогу забезпечити населення новими робочими місцями, швидко впроваджувати у виробництво нові досягнення науки і техніки, збільшусь надходження до бюджетів і фондів різних рівнів тощо.

Одним із основних завдань податкової реформи, що проводиться в даний час в країні, повинно стати створення такої системи оподаткування, обліку і звітності суб'єктів малого підприємництва, яка б стимулювала до створення нових малих суб'єктів господарювання і їх розвитку щодо розширення діяльності і збільшення її об'ємів.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідженням основних завдань та економічної сутності систем оподаткування діяльності суб'єктів малого підприємництва займалось багато вітчизняних вчених: Г.М. Білецька, В.А. Ільяшенко, А.І. Крисоватий, В.О. Орлова та інші. Однак в умовах реформування існуючої спрощеної системи оподаткування виникають нові можливості щодо її вдосконалення, спрощення діяльності та підвищення ефективності.

Цілі статті. Проаналізувавши та оцінивши ефективність існування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності станом на 2014 рік та внесені до неї зміни з 1 січня 2015 року запропонувати практичні рекомендації щодо оптимізації механізму діяльності системи оподаткування суб'єктів малого бізнесу.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Досліджуючи існуючу в Україні спрощену систему оподаткування, обліку і звітності науковці звертали увагу на чимало прорахунків при її створенні і «вдосконаленні» та недоліки при її фактичному впровадженні в практику діяльності суб'єктів господарювання.

Головними «мінусами» існуючої системи називали тривалий термін протягом якого не переглядався розмір єдиного податку, великі можливості для зловживань щодо зменшення розміру податкових платежів, обмеження видів діяльності якими можуть займатись платники єдиного податку, значна кількість звітів, які зобов'язаний подавати підприємець, обмеження максимального доходу підприємців, відсутність в деяких групах зв'язку між наявністю і розміром доходу та сумою податкових зобов'язань (фіксовані суми єдиного податку для 1-ї та 2-ї груп) тощо [3].

Окрім того, аналізуючи зарубіжний досвід створення і ефективності діяльності таких систем науковці зазначають ще окремі напрями взаємодії між державою та підприємцями на які, поки що, не звернута увага законодавства. Основними серед таких

називають зниження діючих ставок податку на прибуток та податку на додану вартість для представників малого бізнесу [6].

Проводячи зміни в розділі XIV Податкового Кодексу України «Спеціальні податкові режими» законодавці декларували основними їх цілями полегшення і спрощення роботи платників єдиного податку, зменшення контролю податкових органів, підвищення привабливості відкриття власного бізнесу тощо. Однак, насправді на практиці все вийшло дещо не так як планувалось, а деякі нововведення навпаки ускладнили роботу платникам єдиного податку [7].

Зменшення кількості груп платників єдиного податку з 6 до 4 (а фактично до трьох, оскільки 4-ю групою платників єдиного податку стали підприємства, які раніше сплачували фіксований сільськогосподарський податок), на чому акцентувалась увага, суттєвих позитивних змін не принесла. Відбулось лише певне укрупнення вже існуючих груп. Так, в одну групу (3-тю) об'єднали всіх фізичних і юридичних осіб, які входили раніше до складу груп:

- 3-ї – фізичні особи з чисельністю працівників до 20 чоловік і річним доходом до 3 млн. грн., які сплачували єдиний податок за ставками 3 % від доходу + ПДВ або 5 % від доходу;
- 4-ї – юридичні особи з чисельністю працівників до 50 осіб і річним доходом до 5 млн. грн., які сплачували єдиний податок за ставками 3 % від доходу + ПДВ або 5 % від доходу;
- 5-ї – фізичні особи з чисельністю працівників до 20 осіб і річним доходом до 20 млн. грн., які сплачували єдиний податок за ставками 5 % від доходу + ПДВ або 7 % від доходу;
- 6-ї – юридичні особи з чисельністю працівників до 50 осіб і річним доходом до 20 млн. грн., які сплачували єдиний податок за ставками 5 % від доходу + ПДВ або 7 % від доходу.

Згідно нових положень ПКУ до складу 3-ї групи платників єдиного податку включаються фізичні і юридичні особи без обмеження по чисельності найманих працівників і розміром річного доходу до 20 млн. грн. Ставки єдиного податку для них встановлені в розмірі 2 % від доходу при окремій сплаті ПДВ або 4 % від доходу.

Також, як вже зазначалось вище, платників фіксованого сільськогосподарського податку (ФСП) перейменували в 4-ту групу платників єдиного податку майже без змін у вимогах по їх

діяльності. Було змінено лише періодичність сплати податку сільськогосподарськими підприємствами - вона стала квартальною (була місячною) і при розрахунку загальної суми річного податку почав враховуватись коефіцієнт індексації нормативної грошової оцінки.

Інші нововведення щодо спрощеної системи оподаткування, які вступили в дію з 1 січня 2015 року подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Зміни в спрощеній системі оподаткування, обліку та звітності введені в дію з 1 січня 2015 року

№ п/п	До 1 січня 2015р.	Після 1 січня 2015р.
1	Максимальний річний розмір доходу для 1-ї групи – 150 тис. грн.	Максимальний річний розмір доходу для 1-ї групи – 300 тис. грн.
2	Максимальний річний розмір доходу для 2-ї групи – 1 млн. грн.	Максимальний річний розмір доходу для 2-ї групи – 1,5 млн. грн.
3	Мінімальна ставка єдиного податку для 1-ї і 2-ї груп платників 1 % і 2 % від мін. заробітної плати.	Мінімальна ставка єдиного податку для 1-ї і 2-ї груп платників 0 % від мін. заробітної плати.
4	РРО не використовувались	Зобов'язані використовувати РРО 3-тя група з 1.07.2015р. і 2-га група з 1.01.2016р.
5*	Податкові накладні формувались лише в паперовому варіанті. Реєструвалась в єдиному державному реєстрі лише невелика їх частка.	Податкові накладні складаються лише в електронному варіанті і підлягають суцільній реєстрації.
* - лише для платників ПДВ		

Аналізуючи дану таблицю слід відмітити наявність в ній як позитивних, так і негативних змін щодо спрощеної системи оподаткування.

Безумовно позитивною, для платників єдиного податку, є ріст розмірів максимального річного доходу для 1 та 2 груп.

До негативних слід віднести зобов'язання платників єдиного податку 2 і 3 груп до ведення розрахунків через РРО, що значно

ускладнює їхню діяльність. Дане нововведення поставить суб'єктів малого підприємництва перед необхідністю збільшення витрат: придбання апарату РРО, витрати на його обслуговування тощо. Окрім того, значно зростуть витрати часу на роботу з документами відповідальних за це осіб.

Роблячи певні коригування у механізмі єдиного податку представники влади і досі продовжують не звертати увагу на найбільш нагальні питання щодо підтримки малого бізнесу.

Так і досі лише в наукових напрацюваннях залишається ідея пільгового кредитування підприємців при відкритті власного бізнесу або отримання коштів на його розвиток і розширення. Враховуючи існуючі відсотки на кредити у фінансових установах для суб'єктів малого бізнесу відсутній реальний доступ до залучених коштів, оскільки умови на яких вони будуть залучені ставлять під загрозу всю господарську діяльність отримувача кредиту.

Однією з важливих проблем, на яку і досі не звертається достатньо уваги, є легалізація всіх працівників зайнятих у підприємницькій діяльності платника єдиного податку. Необхідно створити систему, яка надаватиме певні пільги чи знижки при сплаті податків при збільшенні кількості найманих працівників. Це повинно стимулювати керівника (власника, підприємця) до відображення реальної кількості зайнятих на роботах працівників і, відповідно, сплачувати за них внески до фондів соціального страхування.

Висновки. Аналізуючи існуючу спрощену систему оподаткування можна зробити висновок, що в Україні відсутня дієва система державної підтримки суб'єктів малого бізнесу.

Наявність ефективного механізму підтримки малого бізнесу є однією з головних передумов розвитку економіки країни загалом. Тому, базуючись на існуючих наукових пропозиціях і розробках, доцільно провести їх обговорення серед представників законодавства, науки та самих платників єдиного податку, щоб на цій основі виробити зміни до існуючої системи та дати поштовх до розвитку малого бізнесу в Україні.

1. Білецька Г.М. Гармонізація податкового законодавства: українські реалії: [монографія] / [Білецька Г.М., Кармаліта М.В., Куц М.О. та ін.]. – К.: Алерта, 2012. – 222 с.

2. Ілляшенко В.А. Наслідки і проблеми застосування спрощеної системи оподаткування в Україні / В.А. Ілляшенко // Держава та регіони. Сер.: Економіка та підприємництво. – 2013. – № 3. – С. 13-18.
3. Кміть В.М. Основні напрями реформування спрощеної системи оподаткування діяльності малого підприємництва в Україні / В.М. Кміть, М.І. Федішин // Формування ринкової економіки в Україні: зб. наук. праць. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2011. – Вип. 24, Ч. 1. – С.275-285.
4. Крисоватий А.І., Валігура В.А. Домінанти гармонізації оподаткування: національні та міжнародні вектори / Монографія. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2010 – 248 с.
5. Ножова Г.М. Вплив спрощеної системи оподаткування на фінансовий стан суб'єктів малого підприємництва / Г.М. Ножова, Н.І. Ценклер, Я.М. Бойко // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка. – 2013. – Випуск 4 (41). – С. 11-15.
6. Орлова В.О. Вплив спрощеної системи оподаткування на подальший розвиток малого бізнесу / В.О. Орлова // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 3 (13). – С. 78-81.
7. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.